

Koltai Luca: A közfoglalkoztatottak jellemzői¹ (Kivonat)

A kutatás célja a közfoglalkoztatásba bekerülők **szociális helyzetének, társadalmi beágyazottságának, kapcsolati hálójának, jövedelmi lehetőségeinek, munkatörténetének, aktivitásának és motivációinak** vizsgálata.²

A tanulmány elsőként azt vizsgálja, hogy mekkora a szegénység kockázata a közfoglalkoztatottak körében. A vizsgálatba vont háztartások többségének (41%) havi nettó 50-100 ezer Ft közötti a jövedelme, harmaduknak ennél is kevesebb, míg 18%-uk jövedelme 100-150 ezer Ft közötti. Legális munkajövedelemmel a háztartások 46%-a rendelkezett és 38% volt azoknak a háztartásoknak az aránya, ahol senkinek nem volt rendszeres munkajövedelme (még illegális sem). Rendszeres szociális segélyből, vagy foglalkoztatást helyettesítő támogatásból a közfoglalkoztatotti háztartások 60%-a részesült, családi pótlékot pedig 47%-uk kapott.³ A tanulmány megállapítja, hogy a közfoglalkoztatottak az átlagnépességnél jóval nagyobb arányban szembesülnek anyagi deprivációval. A kutatás is rögzíti azt a széles körben ismert összefüggést, hogy a közfoglalkoztatottak az álláskeresőknél jóval alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek: a vizsgált közfoglalkoztatottak 52%-a rendelkezett alacsonyabb, és 46%-uk közepes végzettséggel. 47%-uknak nem volt szakmája, és munkaerőpiacon értékesíthető egyéb tudással sem rendelkeztek: a szakmával rendelkezők 44%-a dolgozott hosszabb ideig a szakmájában, 18%-uk csak alkalmanként. A munkanélkülieknek szervezett képzésen részt vettek harmada az itt szerzett képesítését soha nem tudta felhasználni. A közfoglalkoztatottak 63%-ának volt olyan munkahelye, ahol több mint 12 hónapig dolgozott, 22%-uknak viszont soha nem volt bejelentett munkája. Azoknak, akik több mint 12 hónapig dolgoztak egy munkahelyen, több mint 60%-a bejelentett munkavállaló volt, többségük az állami/önkormányzati szektorban dolgozott. A vizsgált közfoglalkoztatottak legnagyobb része többször volt munka nélkül: 27%-uk volt, hogy több

---

¹ A kutatás az Út a piaci munka világába (TÁMOP 1.4.3-10) projekt keretében készült.
<http://www.eselylabor.hu/projektek/ut-a-piaci-munka-vilagaba> (Utolsó letöltés ideje 2015. 01. 20.)

² A kutatás külön is vizsgálta az Leghátrányosabb Helyzetű térségek közfoglalkoztatottjait, és a hajléktalan köz munkásokat, de a rájuk vonatkozó megállapításokra terjedelmi okokból most nem térünk ki. A kvalitatív és kvantitatív módszereket ötvöző kutatás során 5 kiválasztott kistérségben 283, a vizsgálat idején közfoglalkoztatásba vont személlyel készült kérdőív három hullámban: a foglalkoztatás megkezdésekor, a bejezéskor, illetve 3-6 hónappal a befejezést követően. A tanulmány kiemeli, hogy az alkalmazott mintavételi eljárás nem biztosította a reprezentativitást. Az elemzés a közfoglalkoztatottak demográfiai jellemzők szerinti összetételét részletesen ismerteti.

³ Az összefoglaló csak a leggyakoribb jövedelem-elemekkel foglalkozik, a kutatás a megszerzhető jövedelmek és juttatások ennél szélesebb palettájáról gyűjtött információkat.

mint egy évig, 23% több mint két évig is. A közfoglalkoztatottak több mint fele munkanélküliségének egy részében nem kapott semmilyen ellátást, 25%-uk időszakosan nem is regisztráltatta magát. A munkanélküliségük okát összetettnek látják, legnagyobb részük a munkaerőpiac, különösen a lokális munkaerőpiac strukturális feszültségeinek jeleit (magas munkanélküliség, kereslet hiánya, stb.) sorolta fel, de többeknél egyéni hátráltató tényezők (munkatapasztalat hiánya, alacsony és/vagy elavult végzettség, stb.) is megjelentek.

A kutatás a kérdések alapján a közfoglalkoztatottakat három típusba sorolja: a közfoglalkoztatottak harmadát az ún. rotációs munkanélküliek teszik ki, akik hosszú munkanélküli és közmunkás múltta tekintenek vissza. Az idetartozók jellemzően idősebbek, iskolai végzettségük pedig nagyon alacsony. Életükben a legbiztosabb eddigi munkahely a közfoglalkoztatás volt, jelentős részüknek soha nem volt bejelentett munkahelye. A második típusba a szerző a pályakezdőket sorolta, akiknek nincs kialakult kapcsolata a munkaerőpiaccal (közfoglalkoztatottak sem voltak túl sokszor). Közben a végzettségük még az előző csoportba soroltnál is alacsonyabb, számítógépes ismereteik felülmúlják az átlagot. A harmadik típusba, a „próbálkozók” közé azok kerültek, akik vállalkozói, östermelői múlttal rendelkeznek, gyakori alkalmi munkavállalással, esetleg illegális munkavégzéssel írható le gazdasági aktivitásuk. Ebbe a típusba a vizsgált közfoglalkoztatottak 21%-a tartozott.

A kutatással szemben megfogalmazható kritikák közül a legfontosabb az, hogy a vizsgálat nem reprezentatív. Igaz, hogy az egyes jövedelem-elemek gyakoriságát megismerhettük, de nem tudtuk meg az egyes háztartásokra (vagy legalább típusaikra) érvényes jövedelem-kombinációkat. A megszerzett szakképesítés szintjéről, hasznosíthatóságáról kevés derül ki, annyit tudunk meg, hogy a közfoglalkoztatottaknak a saját elmondásuk szerint is meglehetősen kevés olyan tudásuk, képzésük van, ami a munkaerő-piaci esélyeiket növelné. A megállapításokból is kitűnik, hogy a vizsgált közfoglalkoztatottak régóta váltogatnak különböző bizonytalan munkaerő-piaci státuszokat: nem igazán gyökeresedtek meg az elsődleges munkaerőpiacon, esetleg a szerkezeti átalakulást (rendszer-váltást) követően kerültek azon kívülre. A kutatásban kialakított típusok hasznosak, és jó kiindulópontjai egy olyan kutatásnak, amelyik azt vizsgálja, hogy a tipikus egyéni és területi adottságok miféle munkaerő-piaci pályafutást valószínűsítettek, és hogy ezekkel mikor, milyen formában és milyen eredménnyel találkozott a munkanélküliek reintegrációjáért felelős szervezet.

A kivonatot a BM KVHÁT Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztálya készítette.

Budapest, 2015. március